

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОМПЛЕКСУ МЕЛІОРАТИВНО-ТЕХНІЧНИХ ТА ГОСПОДАРСЬКИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ ЯРУЖНО-БАЛКОВИХ ЗЕМЕЛЬ

*Дударець С. М., кандидат сільськогосподарських наук
Національний університет біоресурсів і природокористування України
dudarec@ukr.net*

Яружно-балкові території характеризуються різними показниками, які в подальшому можуть впливати на запровадження того чи іншого виду меліоративно-технічних чи господарських заходів. До таких показників відносяться стрімкість та експозиція схилів, ступінь розчленованості рельєфу місцевості, глибина промоїн та ярів, особливості утворення ярів, конусів виносу тощо. У залежності від наведених показників виділяються меліоративно-господарські площі, які своєю чергою можуть поділятися на декілька підкатегорій. Значного впливу на формування меліоративно-господарських площ та їхніх підкатегорій надає рельєф місцевості, ґрунтово-геологічні та кліматичні умови, наявність і характер рослинного покриву.

На присіткових схилах стрімкістю до 12° із різним ступенем розчленованості рельєфу місцевості, наявністю промоїн завглибшки 1,0-1,5 м та ярів до 2,5 м у якості меліоративно-технічних заходів ефективним може, бути створення прияружних і прибалкових лісових смуг, влаштування розпилювачів стоку, водозатримувальних і водопідвідних валів. За певних умов проводять виположення відкосів ярів чи їх повне засипання. Господарські заходи в таких умовах передбачають проведення лісівничих доглядів у протиерозійних насадженнях, технічну експлуатацію гідротехнічних споруд.

На берегах стрімкістю 6-35° із різним ступенем змитості ґрунтів, промоїнами завглибшки до 1,5 м та ярами до 5,0 м меліоративно-технічні заходи передбачають проведення суцільного заліснення із регулюванням поверхневого стоку технологічними терасами (спеціальними лісокультурними площадками), а по ярах – влаштування донних загат. Господарські заходи за таких умов є аналогічними до попередньої категорії – поліпшення природних травостоїв, лісівничі догляди у протиерозійних насадженнях, експлуатація гідроспоруд.

Інша категорія меліоративно-господарських площ передбачає на берегах стрімкістю до 35° дрібно- та крупногорбистих (заввишки до 1,5 м) наявність стабільних динамічних оповзнів. За таких умов у якості меліоративно-технічних заходів виконують будівництво водопідвідних валів-каналів, швидке залуження чи створення спеціальних насаджень. За наявності динамічних оповзнів ефективним є спорудження дренажної мережі для відведення поверхневого стоку, а також садіння деревних рослин на ділянках відриву оповзня.

Дно улоговин, лощин і балок із стійким руслом чи міграційним водотоком, а також розмивами завглибшки до 1,0 м може бути використано для сінокісних угідь, що чергуються із кольматувальними насадженнями. За таких умов проводять часткове планування дна, а за допомогою простих донних споруд і садіння мулофільтрів вирівнюють русло тимчасових водотоків. Господарські заходи при цьому передбачають технічну експлуатацію кольматувальних насаджень та гідротехнічних споруд, а за необхідності – поліпшення травостоїв.

Берегові яри завглибшки 1,5-3,0 м на всіх стадіях розвитку мають значний повздовжній ухил і нестійкі стрімкі відкоси. Для них характерним є інтенсивний винос продуктів руйнації геологічних порід. У цьому випадку проводять зарівнювання промоїн, закріплення вершин ярів за допомогою валів, садіння прияружних лісових смуг, а також залуження розмитої частини схилів. Під час створення протиерозійних насаджень перевагу надають коренепаростковим посухостійким деревним видам. Площі берегових ярів використовують під ремізи, формування кормової бази для лісових птахів і звірів. Майже аналогічні меліоративно-технічні і господарські заходи використовують і на різних стадіях розвитку донних ярів.

Окрему категорію меліоративно-господарських площ становить конус виносу берегів і ярів на різних стадіях їхнього розвитку. Конус виносу формується у результаті відкладення гумусованих і добре зволжених руслових наносів. Для закріплення таких об'єктів використовують спеціальні загати із живого матеріалу (осика, верба тощо), створення кольматувальних насаджень та залуження багаторічними травами. Важливим елементом господарських заходів є догляд за гідроспорудами.

Міжнародна науково-практична конференція з нагоди 185-річчя ННІ лісового і садово-паркового господарства НУБіП України

ЛІСІВНИЧА ОСВІТА ТА НАУКА В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

КИЇВ • 5-6 червня
2025

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО І
САДОВОПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

ТОВАРИСТВО ЛІСІВНИКІВ УКРАЇНИ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

**УЧАСНИКІВ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛІСІВНИЧА ОСВІТА ТА НАУКА В
УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ
ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
УКРАЇНИ»
(5 – 6 червня 2025 року)**

КИЇВ – 2025

Міжнародна науково-практична конференція «ЛІСІВНИЧА ОСВІТА ТА НАУКА В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ».

Рекомендовано до друку науковою радою НДІ лісівництва та декоративного садівництва Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 9 від 19 травня 2025 р.)

Відповідальні за випуск:

директор НДІ лісівництва та декоративного садівництва,
кандидат сільськогосподарських наук, доцент О.П. Бала

кандидат технічних наук, доцент О.Ю. Горбачова

© Національний університет біоресурсів і природокористування України,
ННІ лісового і садово-паркового господарства,
НДІ лісівництва та декоративного садівництва, 2025